

LIETUVOS RESPUBLIKOS
TEISĖKŪROS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. XI-2220 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10 STRAIPSNIŲ IR
KETVIRTOJO SKIRSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) 2015 m. liepos 29 d. ataskaitoje dėl reguliavimo politikos Lietuvoje pateikta rekomendacija įtvirtinti sistemingą baigiamąjį (*ex post*) teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, kartu parengti tokio vertinimo metodiką ir gaires.

Atsižvelgiant į EBPO pateiktas rekomendacijas Lietuvai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167, 3.1.7.3 papunktyje numatytas veiksmas – baigiamojo (*ex-post*) vertinimo įdiegimas į teisėkūros proceso ciklą. Šio veiksmo įgyvendinimo terminas – 2018 m. III ketvirtis.

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2018 m. kovo 16 d. valstybinio audito ataskaitoje „Teisėkūros procesas“ pateikiama rekomendacija – siekiant nuosekliai ir kryptingai tobulinti esamą teisinį reguliavimą ir efektyviai šiam tikslui naudoti žmogiškuosius išteklius, pertvarkyti teisinio reguliavimo stebėsenos sistemą taip, kad būtų sutelktos skirtingų institucijų kompetencijos teisinio reguliavimo vertinimui atlikti ir nuo fragmentiškų teisinio reguliavimo vertinimų būtų pereita prie aktualių ir problemiškų jo sričių sisteminių vertinimų.

Pastebėtina, kad, vadovaujantis metinių teisinio reguliavimo stebėsenos ataskaitų duomenimis, per 2017 metus buvo atlikta 20 teisės aktų teisinio reguliavimo stebėseną, ją atliko 9 institucijos (atitinkamai per 2016 metus – 21 teisės akto teisinio reguliavimo stebėseną, kurią atliko 9 institucijos; per 2015 metus – 15 teisės aktų teisinio reguliavimo stebėseną, kurią atliko 7 institucijos). Taigi teisinio reguliavimo stebėseną iš esmės atliekama fragmentiškai, o kai kurios institucijos apskritai nesinaudoja šiuo teisėkūros proceso įrankiu. Minėtoje Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės ataskaitoje konstatuota, kad fragmentiškai ir nekokybiškai atliekama teisinio reguliavimo stebėseną nesuteikia informacijos apie esamo teisinio reguliavimo reikalingumą, tinkamumą, pakankamumą, efektyvumą, todėl neleidžia kryptingai ir nuosekliai tobulinti esamo teisinio reguliavimo ir tinkamai reaguoti į pokyčius, kurie vyksta įvairiose gyvenimo srityse.

Be to, vadovaujantis 2017 m. Vyriausybės teisėkūros apžvalgos duomenimis, 2017 m. teisėkūra nebuvo nuosekli; didelė išteklių dalis buvo skiriama vienkartiniams sprendimams, nekuriantiems teisinių taisyklių; net 45 proc. projektų, keičiančių galiojančius teisės aktus, buvo svarstomi Vyriausybės posėdyje nepraėjus metams nuo ankstesnio to paties teisės akto pakeitimo svarstymo Vyriausybėje. Tai liudija, kad stokojama sisteminio požiūrio į galiojančio teisinio reguliavimo vertinimą ir tobulinimą, taip pat į tinkamą teisės aktų projektų kokybę.

Atsižvelgiant į tai, parengtas Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo Nr. XI-2220 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10 straipsnių ir ketvirtąjo skirsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas). Juo siūloma peržiūrėti ir iš esmės patobulinti šiuo metu galiojančiame Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintą teisinio reguliavimo stebėsenos institutą ir numatyti sistemingą baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo atlikimą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

3. Dabartinis Įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reguliavimas

Teisėkūros pagrindų įstatymo ketvirtajame skirsnyje įtvirtintas teisinio reguliavimo stebėsenos institutas. Teisės aktuose nustatyto teisinio reguliavimo stebėseną atliekama, kai tai reikalinga įvertinus teisinio reguliavimo aktualumą ir problemišumą. Teisės akte gali būti

numatyta pareiga atlikti šiame teisės akte nustatyto teisinio reguliavimo stebėseną. Atliekant teisinio reguliavimo stebėseną, vertinamas pasirinktų reguliavimo priemonių efektyvumas, teigiamas poveikis ir neigiamos pasekmės, tiesioginė ir netiesioginė teisinio reguliavimo nauda, teisinio reguliavimo pasekmių atitiktis nustatant teisinį reguliavimą planuotiems tikslams ir pasekmėms, reikalingumas keisti teisinį reguliavimą ar jo atsisakyti. Teisinio reguliavimo stebėseną atlieka valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal teisės aktuose nustatytą kompetenciją; be to, gali būti sudarytos teisinio reguliavimo stebėsenos darbo grupės. Teisinio reguliavimo stebėseną koordinuoja Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, kuri kasmet pateikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei teisinio reguliavimo stebėsenos ataskaitą. Teisinio reguliavimo stebėseną atlikęs subjektas parengia ir Teisės aktų informacinėje sistemoje paskelbia teisinio reguliavimo stebėsenos pažymą, kurioje išdėsto teisinio reguliavimo stebėsenos rezultatus, kartu įvertindamas asmenų pateiktus pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo, kurio stebėseną atliekama, ir reikalingumą keisti teisinį reguliavimą. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gegužės 8 d. įsakymu Nr. 1R-142 patvirtintas Teisinio reguliavimo stebėsenos atlikimo tvarkos aprašas, kuris detalizuoja teisinio reguliavimo stebėsenos objektus ir subjektus, teisinio reguliavimo stebėsenos atlikimo sąlygas, teisinio reguliavimo stebėsenos pradžią ir pabaigą, teisinio reguliavimo stebėsenos koordinavimą.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir laukiami teigiami rezultatai

Baigiamuoju teisinio reguliavimo poveikio vertinimu siekiama patikrinti, ar / kaip praktikoje veikia atitinkamas teisinis reguliavimas. Įstatymo projekte siūlomu modeliu orientuojamasi į tai, kad baigiamieji teisinio reguliavimo poveikio vertinimai būtų atliekami faktiškai; vertinimo rezultatai būtų kokybiški; specialistai ir visuomenė suprastų vertinimo naudą; specialistai būtų pajėgūs atlikti šį vertinimą. Akcentuojamas kokybinis (t. y. vertinimo išsamumo), o ne kiekybinis (vertinamų teisės aktų skaičiaus) kriterijus.

Baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo objektas

Įstatymo projekte numatoma, kad, atliekant baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, bus vertinama:

1) teisinio reguliavimo taikymas (ar / kaip teisinis reguliavimas buvo taikomas ir kokios to priežastys). Siūlomoje patvirtinti baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikoje numatoma detalizuoti, kad, pavyzdžiui, bus vertinamas įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų priėmimas; nuostatų taikymo praktikoje apimtis; skundų / pradėtų teisminių procedūrų faktai ir kt.;

2) teisinio reguliavimo veikimas (kokią įtaką (teigiamą poveikį ar neigiamas pasekmes) teisinis reguliavimas darė tam tikrai vertinamo teisinio reguliavimo sričiai, tam tikriems asmenims ar jų grupėms, kaip minėta įtaka daryta ir kokios to priežastys; kokios papildomos aplinkybės ir kokią įtaką darė vertinamo teisinio reguliavimo sričiai, tam tikriems asmenims ar jų grupėms, kaip minėta įtaka daryta ir kokios to priežastys). Siūlomoje patvirtinti baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikoje numatoma detalizuoti, kad, pavyzdžiui, bus vertinami praktiniai pokyčiai reguliuojamoje srityje; kilę nenumatyti padariniai; gyventojams ar verslui sukeliamas administracinė našta ir kt.

Pažymėtina, kad, atliekant baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, pirmiausia bus vertinamas įstatyminio lygmens teisinis reguliavimas. Visgi neretu atveju tam tikros srities teisinis reguliavimas yra įtvirtinamas ne tik įstatymuose, bet ir jų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose. Taigi ministerijos, atsižvelgdamos į atitinkamam ministrui pavestas valdymo sritis, turės pačios įvertinti, ar nėra poreikio atlikti ne tik konkrečiame įstatyme, bet ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose įtvirtinto teisinio reguliavimo baigiamąjį poveikio vertinimą.

Galės būti atliekamas viename teisės akte nustatyto teisinio reguliavimo (pavyzdžiui, grupės ieškinys civiliniame procese) ar visos teisinio reguliavimo srities (pavyzdžiui, kai priimamas įstatymų paketas tam tikrai reformai įgyvendinti) baigiamasis poveikio vertinimas.

Siekiant užtikrinti, kad baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metu būtų realu surinkti patikimus duomenis apie šio reguliavimo praktinį poveikį ir kokybiškai įvertinti jo taikymą

bei veikimą, Įstatymo projekte numatoma, kad gali būti atliekamas tik tokio teisinio reguliavimo, kuris be esminių pakeitimų galioja bent 2 metus nuo įsigaliojimo, vertinimas.

Atvejai, kada atliekamas baigiamasis teisinio reguliavimo poveikio vertinimas

Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad sprendimas dėl baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo tikslingumo bus priimamas vienu iš šių etapų:

1) priimant įstatymą bus įtraukiama nuostata dėl poreikio po tam tikro laiko nuo įstatymo įsigaliojimo atlikti baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą (vadinamoji „peržiūros nuostata“). Tokia nuostata bus visuomet įtraukiama į įstatymą, jei juo bus reglamentuojami iki tol nereglementuoti santykiai arba iš esmės keičiamas teisinis reguliavimas, taip pat jei bus nustatoma didelė teisinio reguliavimo įtaka atitinkamai teisinio reguliavimo sričiai, asmenims ar jų grupėms. „Peržiūros nuostata“ bus galima įtraukti ir kitais atvejais, kai bus nustatomas toks poreikis – pavyzdžiui, gaunami prieštaringi institucijų, ekspertų, suinteresuotų asmenų vertinimai, numatomos esminės įgyvendinimo kliūtys ir pan.;

2) teisinio reguliavimo galiojimo metu ministerijos pagal kompetenciją galės priimti sprendimą dėl poreikio atlikti šio teisinio reguliavimo baigiamąjį poveikio vertinimą (vadinamasis „ad-hoc vertinimas“). Pavyzdžiui, toks sprendimas galės būti priimamas, jei bus svarstomas klausimas dėl teisinio reguliavimo esminio keitimo inicijavimo; kils atgarsiai viešojoje erdvėje dėl teisinio reguliavimo problemų; bus gaunama skundų dėl teisinio reguliavimo taikymo problemų; bus inicijuotos teisminės procedūros ar pateikti skundai Seimo kontrolieriui / vaiko teisių apsaugos kontrolieriui / lygių galimybių kontrolieriui, pateiktos peticijos dėl teisinio reguliavimo tobulinimo ir kt.

Siūlomoje patvirtinti baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikoje, atsižvelgiant į siūlomas Įstatymo projekto nuostatas, bus sukonkretintos gairės, kada į priimamą įstatymą turėtų būti įtraukiama vadinamoji „peržiūros nuostata“ ar kada turėtų būti atliekamas vadinamasis „ad-hoc vertinimas“.

Baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo subjektai

Siekiant koncentruoti ekspertines žinias ir atsižvelgiant į tai, kad už politikos formavimą atitinkamose valdymo srityse yra atsakingos ministerijos, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą atlieka ministerijos pagal atitinkamam ministrui pavestas valdymo sritis. Kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal teisės aktuose nustatytą kompetenciją prireikus (t. y. ministerijoms nedisponuojant atitinkamais duomenimis ir jų paprašius) teiks informaciją, reikalingą baigiamajam teisinio reguliavimo poveikio vertinimui atlikti.

Be to, siekiant užtikrinti atliekamų baigiamųjų teisinio reguliavimo poveikio vertinimų kokybę ir formuoti vienodą vertinimo praktiką valstybės mastu, Įstatymo projekte siūloma, kad Vyriausybė paskirs baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą koordinuojančią instituciją. Ši institucija sudarys, reguliariai atnaujins ir skelbs aktualų teisės aktų, kuriuose nustatyto teisinio reguliavimo baigiamasis poveikio vertinimas atliekamas ar planuojamas atlikti, sąrašą; teiks metodines konsultacijas dėl baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo atlikimo tvarkos; teiks nuomones ministerijoms dėl baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo ataskaitų projektų; rinks, kaups ir analizuos baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo praktiką, teigiamas ir neigiamas tendencijas ir kasmet iki vasario 1 dienos pateiks Vyriausybei informaciją dėl baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo tendencijų, jų priežasčių, pasiūlymus dėl baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo tobulinimo; taip pat galės siūlyti ministerijoms atlikti baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą arba į rengiamą įstatymo projektą įtraukti nuostata dėl poreikio atlikti baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą.

Baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo tvarka

Siekiant detalizuoti Įstatymo projekto nuostatas dėl baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo tvarkos, numatoma, kad Vyriausybė ar jos įgaliota institucija nustatys baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodiką ir ataskaitos formą. Numatoma, kad šioje metodikoje, atsižvelgiant į įstatymo nuostatas, bus detalizuojamas baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo objektas, sukonkretinamos gairės, kada atliekamas baigiamasis

teisinio reguliavimo poveikio vertinimas, reglamentuojami baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodai ir kiti su baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo atlikimu susiję santykiai.

Įstatymo projekte siūloma, kad ministerija, atlikusi baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, parengs ataskaitos projektą, dėl kurio gaus koordinuojančios institucijos nuomonę. Įvertinusi koordinuojančios institucijos nuomonę, ministerija, atlikusi baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, patvirtins galutinę ataskaitą, kurioje išdėstys baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatus.

Baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo viešinimas

Siekiant užtikrinti, kad baigiamasis teisinio reguliavimo poveikio vertinimas būtų atliekamas maksimaliai skaidriai, ir paskatinti, kad, atliekant vertinimą, būtų įtraukti visi suinteresuoti subjektai, įskaitant socialinius / ekonominius partnerius ir nevyriausybinių organizacijų atstovus, Įstatymo projekte siūlomi tokie baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo proceso viešinimo elementai:

1) *Teisės aktų registre* bus skelbiama informacija, kad atliekamas ar planuojamas atlikti baigiamasis teisinio reguliavimo poveikio vertinimas (t. y. pats faktas, kad bus vertinamas konkrečiame teisės akte nustatytas teisinis reguliavimas). Atsižvelgiant į tai, kad Teisės aktų registras yra oficialus teisės aktų skelbimo šaltinis, ši informacija bus lengvai ir paprastai prieinama asmenims, kuriems aktualus konkretaus teisės akto taikymas. Jei asmuo norės detalesnės informacijos apie baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, ją bus galima rasti Teisės aktų informacinėje sistemoje;

2) *Teisės aktų informacinėje sistemoje* bus skelbiamas teisės aktų, kuriuose nustatyto teisinio reguliavimo baigiamasis poveikio vertinimas atliekamas ar planuojamas atlikti, sąrašas, taip pat kita informacija, susijusi su baigiamuoju teisinio reguliavimo poveikio vertinimu (pavyzdžiui, baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo atlikimo pradžios ir pabaigos terminai; baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą atliekanti institucija ir už baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą atsakingas asmuo (asmenys); kt.). Atsižvelgiant į tai, kad baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo procedūra yra užbaigiama, parengiant ataskaitą, Teisės aktų informacinėje sistemoje per 5 darbo dienas nuo parengimo bus skelbiama ir pati baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo ataskaita;

3) siekiant, kad atitinkama informacija būtų kuo plačiau prieinama visuomenei, Įstatymo projekte taip pat siūloma nustatyti, kad teisės aktų, kuriuose nustatyto teisinio reguliavimo baigiamasis poveikio vertinimas atliekamas ar planuojamas atlikti, sąrašas bus papildomai skelbiamas ir *koordinuojančios institucijos interneto svetainėje*, o baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo ataskaita papildomai skelbiama *baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą atlikusios ministerijos interneto svetainėje*.

Baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatų naudojimas

Numatoma, kad į baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatus (t. y. vertinimo ataskaitoje pateiktą informaciją) bus atsižvelgiama, sprendžiant dėl poreikio keisti teisinį reguliavimą. Tokiu būdu baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas būtų inkorporuojamas į visą teisėkūros proceso ciklą.

Visuomenės dalyvavimas, atliekant baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą

Vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 7 straipsniu, numatoma, kad baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metu bus konsultuojamasi su visuomene. Visų pirma visuomenės atstovų išsakytos pastabos ir pasiūlymai bus vertinami, sprendžiant dėl poreikio atlikti baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą. Be to, atliekant baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, visuomenės atstovai turės galimybę pateikti informaciją apie atitinkamų teisės aktų taikymą ir veikimą praktikoje, kylančias problemas, siūlytinus jų sprendimo būdus ir pan. Atlikus baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, su visuomenės atstovais taip pat bus konsultuojamasi dėl vertinimo ataskaitos projekto.

Tikimasi, jog įmanomai platesnis visuomenės įtraukimas į vertinimo procesą leis tinkamai ir išsamiai išanalizuoti konkretaus teisinio reguliavimo taikymą ir veikimą, o atlikus šią analizę – apsispręsti dėl poreikio tobulinti šį teisinį reguliavimą.

Kiti siūlomi pakeitimai

Atsižvelgiant į tai, kad Strateginio planavimo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827, nėra įpareigojimo teisėkūros iniciatyvas planuoti strateginiuose veiklos planuose, Įstatymo projekte siūloma atitinkamai patikslinti nuostatas dėl teisėkūros iniciatyvų.

Taip pat Įstatymo projekte siūloma atsisakyti nepagrįsto ir neproporcingo draudimo lobistui būti darbo grupės (komisijos) teisės akto projektui parengti nariu. Pažymėtina, kad lobistinę veiklą, jos priežiūrą reglamentuoja Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymas, kuris numato pareigą lobistams deklaruoti (viešinti) lobistinę veiklą. Taigi lobistai, įtraukti į darbo grupes (komisijas) teisės akto projektams rengti, turėtų viešinti savo veiklą Lobistinės veiklos įstatymo nustatyta tvarka, o absoliutus draudimas dalyvauti tokiose darbo grupėse (komisijose) yra netikslingas.

Įstatymo įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas

Siekiant tinkamai pasirengti Įstatymo projekte siūlomų nuostatų įgyvendinimui (parengti įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus, supažindinti suinteresuotus subjektus su Įstatymo projekte siūlomomis naujovėmis, apmokyti baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą atliksiančius specialistus), numatoma, kad Įstatymo projekto nuostatos įsigalios 2020 m. sausio 1 d.

Įstatymo projekte siūloma, kad teisinio reguliavimo stebėseną, pradėta atlikti iki įstatymo įsigaliojimo, baigiama atlikti pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusias teisinio reguliavimo stebėsenos taisykles. Jei teisinio reguliavimo stebėseną atliekama keletą metų iš eilės, įsigaliojus įstatymui, jau pradėta atlikti einamojo periodo teisinio reguliavimo stebėseną turėtų būti užbaigiama pagal senąją tvarką, tuo tarpu naujuoju periodu jau turėtų būti taikomos baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo taisyklės.

Įstatymo projekte taip pat įtvirtinama pereinamojo pobūdžio nuostata, pagal kurią po įstatymo įsigaliojimo kituose teisės aktuose esančios nuorodos į teisinio reguliavimo stebėseną automatiškai bus laikomos nuorodomis į baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą. Siekiant vien dėl techninių priežasčių nedidinti teisėkūros apimčių, manytina, kad kituose teisės aktuose esančios nuorodos į teisinio reguliavimo stebėseną ateityje galės būti patikslintos, kai prireikus bus atliekama sisteminė atitinkamų teisės aktų peržiūra.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Įgyvendinus Įstatymo projekte siūlomas nuostatas, numatomas teigiamas poveikis teisėkūros proceso skaidrumui ir priimamų sprendimų kokybei – sprendžiant dėl poreikio keisti galiojantį teisinį reguliavimą, būtų vadovaujamasi baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metu surinktais įrodymais. Be to, į vertinimo procesą plačiau įtraukiant visuomenės atstovus, tikimasi pagerinti teisėkūros kokybę ir geriau atspindėti suinteresuotų visuomenės grupių interesus.

Viena iš galimų Įstatymo projekte siūlomų naujovių įgyvendinimo rizikų – specialistų ir jų ekspertinių žinių trūkumas. Siekiant suvaldyti šią riziką, Įstatymo projekte siūlomų nuostatų įsigaliojimas atidedamas iki 2020 m. sausio 1 d. Per šį laikotarpį planuojama apmokyti baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą atliksiančius specialistus.

Įstatymo projekto rengimo metu organizuotos viešosios konsultacijos dėl Įstatymo projekte siūlomo baigiamąjo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo modelio, kurį parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija kartu su Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija:

1) 2018 m. birželio 15 d. surengta apskritojo stalo diskusija su akademinės bendruomenės ir suinteresuotų institucijų atstovais;

2) 2018 m. birželio 22 d. vyko interviu ciklas su socialinių/ekonominių partnerių ir nevyriausybinių organizacijų atstovais.

Viešųjų konsultacijų metu pateiktos visuomenės atstovų nuomonės daugiausia dėl šių baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo aspektų:

- dėl santykio su numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimu – keltas klausimas, ar atliekant baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą neturėtų būti remiamasi numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatais, kita vertus, išsakyti pastebėjimai, kad praktikoje numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neretai atliekamas nekokybiškai. Įvertinus šias nuomones, pastebėtina, kad Teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsnyje jau šiuo metu yra reglamentuotas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo atlikimas, taigi į tokio vertinimo rezultatus gali būti atsižvelgiama, atliekant ir baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą. Be to, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo atlikimo procesas ateityje taip pat bus tobulinamas, atsižvelgiant į praktikoje kylančias problemas;

- dėl baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo institucinės struktūros ir specialistų gebėjimų atlikti šį vertinimą, taip pat dėl baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo nepriklausomumo ir objektyvumo – kelti klausimai, ar neturėtų būti paskirtas nepriklausomas subjektas, kuris atliktų baigiamuosius teisinio reguliavimo poveikio vertinimus, taip pat ar ministerijų specialistai galės tokius vertinimus atlikti nešališkai ir kvalifikuotai. Įvertinus šiuos pastebėjimus, pažymėtina, kad Įstatymo projekte siūlomų nuostatų įgyvendinimas nepareikalaus papildomų valstybės biudžeto lėšų, kadangi ministerijos, atliekančios baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, turėtų pasitelkti finansavimą, skirtą teisėkūros procesui šiose institucijose organizuoti. Šis lėšų poreikis paprastai yra planuojamas iš anksto. Tuo tarpu, jei būtų steigama nauja institucija, kuriai būtų pavedama baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo funkcija, tai atitinkamai didintų valstybės valdymo išlaidas. Be to, manytina, kad riziką dėl galimo interesų konflikto, tos pačios ministerijos specialistams rengiant teisės aktų projektus ir vėliau atliekant baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, būtų galima pašalinti atitinkamomis vidaus administravimo priemonėmis;

- dėl visuomenės dalyvavimo atliekant baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą – akcentuotas poreikis kuo plačiau įtraukti visuomenę į šį procesą. Informacija dėl konsultavimosi su visuomene pateikiama aiškinamojo rašto 4 punkte.

Be to, dėl Įstatymo projekte siūlomo baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo modelio darbo tvarka konsultuotasi su EBPO ekspertais. Ekspertų vertinimu, pasirinktas modelis iš esmės vertintinas teigiamai, o pagrindinis akcentas turi būti kuo platesnio visuomenės dalyvavimo, atliekant baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, užtikrinimas.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projekto priėmimas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės, tačiau tikėtina, kad, sustiprinus galiojančio teisinio reguliavimo poveikio vertinimo procesą ir jo viešinimą, sumažės galimybės korupciniu būdu daryti įtaką priimamiems sprendimams.

7. Galima įstatymo įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto priėmimas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės, tačiau tikėtina, kad, sistemingai vertinant galiojančio teisinio reguliavimo poveikį ir priimant įrodymais pagrįstus sprendimus dėl jo tobulinimo poreikio, bus užtikrintas didesnis teisinis stabilumas ir tuo pačiu pagerinta verslo aplinka.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, teisės aktai, kuriuos būtina priimti, galiojantys teisės aktai, kuriuos reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant inkorporuoti Įstatymo projekte siūlomas nuostatas į teisinę sistemą, nenumatomas poreikis keisti kitus galiojančius įstatymus.

9. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, Įstatymo projekto sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus. Įstatymo projekte vartojamos sąvokos „baigiamasis teisinio reguliavimo poveikio vertinimas“ ir „konsultavimasis su visuomene“ įvertintos ir suderintos Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo nustatyta tvarka.

10. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas. Įstatymo projektu nėra įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.

11. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir parengimo terminai

Įgyvendinant Įstatymo projekte siūlomas nuostatas, iki 2019 m. lapkričio 1 d. Vyriausybės sprendimu turės būti paskirta baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą koordinuojanti institucija. Be to, Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turės nustatyti baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodiką ir ataskaitos formą (turės būti iš esmės peržiūrėtas Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gegužės 8 d. įsakymu Nr. 1R-142 patvirtintas Teisinio reguliavimo stebėsenos atlikimo tvarkos aprašas). Taip pat prireikūs bus tikslinami kiti įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai.

12. Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšos, kurių prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Numatoma, kad Įstatymo projekte siūlomų nuostatų įgyvendinimas nepareikalaus papildomų valstybės biudžeto lėšų. Valstybės institucijos, atliekančios baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, turėtų pasitelkti finansavimą, skirtą teisėkūros procesui šios institucijose organizuoti. Be to, iš atitinkamų valstybės institucijoms skirtų valstybės biudžeto asignavimų turėtų būti užtikrinamas specialistų, atliksiančių baigiamąjį teisinio reguliavimo poveikio vertinimą ar koordinuojančiai institucijai priskirtas funkcijas, kvalifikacijos kėlimas.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Baigiamojo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo įtraukimo į teisėkūros proceso ciklą Lietuvoje galimybės moksliniu lygiu išsamiai išnagrinėtos Teisės instituto 2017 m. atliktoje mokslo studijoje „Teisinio reguliavimo ex post vertinimo perspektyvos Lietuvoje“.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Poveikio vertinimas; stebėseną; teisinis reguliavimas.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teisingumo ministras
 Elynas Jankevičius
 2018 05 12